

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sefer Mivḥar ha-peninim

Ibn-Gabirol, Shelomoh Ben-Yehudah

הדוהי-ןב המלש, לוריבג ןבא

Be-Ṭshernoṽits, 615 = 1854

ודבל סכחה תוצמ רעש

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12379](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12379)

שער הורות דרך ישרה כמ

האדם שאל מי רעהו כי כל מעשה האדם כמעשה
 רעהו ע"כ כשתהיה בתוך עם התרעע לטוב שבהם •
 ואל התרעע לרע פן תהיה כמוהו: ודע כי האויל אם
 יהיה נמצא לא ישאלו עצתו : ואם יפקד לא יפקד
 ולא יהיה נכבד כל ימיו • ואם יהיה במושב החכמים
 ישמע הדברים ולא יבין ויראה הענינים ולא ירגיש :
 והזהר מהדבור הרע במושבות • ומן השיחה לפני חכמי
 התורה ומן השחוק לפני החכמים ושמע לחכמי התורה •
 והבנע לחכם וכבד את הגדול: ורפה כנפיק לקטן ועיוב
 את החנף והגאווה כי הם מזיקים לאדם והם מן השגעון
 וקלות הדעת : ודע כי מדות הנדיבים אוהב בני אדם
 והתעלם ממומיהם ועויבת הנשירה לחוטא והמחילה
 למרמ' והסברת פנים לדל וכבוד האוהבים : ואל תחפש
 על עניני בני אדם • ואל תחקור על הדברים • והסתכל
 במה צויתך • וצורך יעורך :

שער מצות החכם לבנו

אמר החכם בני אל תקבל ישרה
 על אנשי עירך • ואל תבוזה לדבר הקטן כי יבא לדבר
 הגדול ואל תחלוק עם אדם כעסן • כי אתה מצער
 אותו • ואל יקבצו במושבך אנשים שהולקים לנצוח •
 ואל

פירוש

במרעה הטוב • והכנה טובה אם יהיה נמצא • בחצורת אנשים
 חכמים : ואם יפקד • שלא יהיה שם : לא יפקד אין בהעדרו כלום: ורפה
 כנפיק לקטן • להסגנו נחת ודברי נועם : וצורך • כמו לור ילדך
 חשי (דברים ל"ג) כינוי לבורא יתנך :

שער מצות החכם לבנו לדבר הקטן בעיניך • או שהוא
 קטן לפי בעת: לנצוח שומדים

על

יוד

יה שני
 א הרע
 זשיבים
 מאירה
 בזריות
 בזוי לו
 ר קנה
 סר היו
 במוכר
 והוא
 וברכה
 חתו :
 יהיה
 גדולים
 ביריו
 את
 מוכיח
 ג לבני
 נדיב
 במה
 יועיל
 על
 י מרונ
 סה סוף
 בשכלו
 א אוקה:

שער מצות החכם לבנו

ואל תשמה בנפול אויבך • כי לא תרע מה יבואך • ואל
תראה היכולת בעת הגבורה כי אינך יודע איך יחזור
הזמן עליך • ואל תלעג לטעות זולתך • כי אינך מושל
בדבור פיך • וקבל טעות בני אדם כדמות הנכונה כפי
יכולתך • ואל תתן אהבתך לאוהבך בפעם אחת ושים
האמת תמיד לעומתך תנצל כל ימך ותהיה לעולם מבני
חורין • ואמר החכם לבנו דע כי ראש האמונה יראת
האלהים ומצותיו • בני דע כי האלהים יעד הגבוהים
להשפילם • והשפלים להגביהם • על כן השפל עצמך
כדי שינשאך האלהים בני אל תאחר מהתשובה כי יבא
הפגע פתאום • בני הרבה מהאוהבים ואל תתן לבך
למעשה למי שהרע לך • בני אל תמכור אשתך ביופי
אשת זולתך • כי החשק מתעה השכל וכבר התעה מי
שהיה חכם ממך • בני חשוב עצמך רש ואם תהיה
עשירי מפני שאתה נפרד מהעושר • בני אל תעמוד
לפני המלך כשהוא כועס • ולא בפני הנהר כשהוא
שומם • בני אל תגזור דבר עד שתועץ את מי שישר
אותך • בני ירא מרעי בני אדם והזהר מטוביהם •
בני

פירוש

על דעתם ואינם מכירים האמת • תראה • נגד שונאך יכולתך להקס
בעת שנידך הגבורה לעשותו • אינך מושל וכו' • ושמא ילעיגו עליך כמו
כן • בדמות הנכונה • כלומר שחראם לדמות דבריהם כפי יכולתך להיות
להם דוגמא על נכון • אף שאינם נראים דומים לו בכל הענין • בפעם
אחת • עד שתכירם באמת • מבני חורין • שלא תצריך להסתכל בדברך •
יעד • בתורתו • פתאום • ע"כ שוב יוס אחד לפני מיתתך • חכם ממך •
על כן אל בנתך אל תשען • רש ואם וכו' • אף אם אתה עשיר •
נפרד • מרעון הכורא בעונש הגלות • מרעי בני אדם • בני אדם
המרעים מעשיהם • והזהר מטוביהם • שלא לעשות נגד רעונם •

תנוס

שער מצות החכם לבנו

ל

בני שים קנינך בעולמך אשה טובה וחכר טוב תנוח אל
 האשה בכואך ואל החכר בצאתך : בני אין עושר
 כבריאות ולא נעימות כלב טוב : ואמר מי שקפץ ידו
 מהדלים ישלוט האלהים המלכים בממונו ואמר הנדיבות
 ההרגשה הטובה עם קבלת התעלומות ואמר העניני
 שלשה ענין שמוכתו נראה דבק בו : וענין שרעתו
 נראת : סור ממנו : וענין שיש בו ספק : השלך על
 ה' יהבך : ואמר אל תרכו לדבר מבלי זכר האלהים
 פן יקשה לבבכם כי הלב הקשה רחוק מהאלהים :
 ואל תביטו בחטאי האדם מפני שאתם גדולים ותשכחו
 חטאיכם : ואמר מי שנקה מן השלשה לא יחסר שלשה :
 מי שנקה מן הכעס : יגיע אל היקר : ומי שנקה מן
 העבירות יגיע אל הכבוד : ומי שנקה מן הכילות יגיע
 אל הגדולה : ואמר כפירת הטובה נכלה וחברת הכסיל
 רעה חולה : ואמר לא נוקש אדם שהביר ערך עצמו :
 ולא התחרט מי שעצם עיניו : ואמר מדת האדם מקראי
 לבו : ובפי שיכלו תהיינה מדותיו : ואמר מי שחשב טוב
 על בני אדם אינו מבין עניני הזמן : ואמר מי שהתרפה

לא

פירוש

תנוח : יהיה לך נחת : בבואך : בממוני : לענין שלא מרנונו :
 ההרגשה הטובה : שירגיש בטובת הבורא אליו : עם קבלת התעלומות :
 דיני הקדוש ברוך הוא הנעלמים מבני אדם עלגמה עשה ה' ככה : מבלי
 זכר האלקים : שתאמר אל יראה ה' : ואל תביטו וכו' גדולים : בעיניכם
 ותחגאו ותשכחו חטאיכם : לא נוקש : לא נכשל : מי שעצם עיניו :
 מראת צרע : מקראי לבו : כלומר לפי שיקרא לו לבו ממקורו : אינו מבין
 עניני הזמן : כלומר חינו נוחן לב להבין בעניני הזמן אף אם ישחיו הבני
 אדם בזמן מה מהזמנים : שהתרפה : לעשות כמלות הרופא : מאותו

בשלשה

ואל
 יחזור
 מושל
 כפי
 ושים
 מבני
 יראת
 בזהים
 צמך
 יבא
 לבך
 ביופי
 יה מי
 תהיה
 עצמוד
 שהוא
 יישר
 :

להקס
 יך כמו
 לשיות
 בפעם
 יריך :
 צמד
 :
 אדם
 :

שער מצות החכם לבנו

לא יגיע אל הרפואה ואמר לא תשלם חכמת האדם עד
 שיהא מוקדם בשלשה מאוחר בשלשה נקי משלשה
 סומך על שלשה השלשה המוקדמות השכל והענוה
 והדבור והמאוחרות החנף והמהירות ועזיבת המועצה
 והשלשה שיהא נקי מהם : החמדת והחשק והכזב כי מי
 שיחמוד יארום : ומי שחשק תוע' ודברי רוח וכזב מה
 יועילו כי אף על האמת יחשד : והשלש' שיסמוך עליהם
 המתון והשתיק' והסכל : ואמר מי שיוכל למנוע עצמו
 מד' ניצול מד' : נמנע מארבעה המהירות והעקשות
 והגאווה והעצלות כי פרי המהירות חרטה ופרי
 העצלות הבשלון : מי שמתחשב על בני אדם אינו
 מבין עניני הזמן מי שמתקן מה שבינו לבין הבורא
 יתקן הבורא מה שבינו ובין בני האדם : ומי שמתקן
 עניני אחריתו יתקן הבורא עולמו ואחריתו ומי שמתקן
 סתרו יתקן הקב"ה גליו : שלשה דברים אין מרגישיין
 עמם בגדות : המוסר הטוב והתרחק מן ההיזק וסיד
 מן העבדות : ואמר החכם לבנו בני הכן כספך ומחיתך

ותורתך

פירוש

בשלשה שיהא מאחר פעמי מלדרך בדרכים אלו : ועזיבת המועצה
 שאינו בוחר בעלת החכמים : יארום תמיד אחר סוף אחרים : יחשד
 ולא יאמנו בכל פעם ומכ"ש הסקר ודברי רוח וכזב : העזות שיעז פניו
 נגד החולקים נגדו : השנאה שיטנאכו בני אדם : הבשלון במעשיו
 שמתחשב על בני אדם לזון בהם לפי ראות עיניו בלדיק ורע לו או רשע
 וטוב לו : אינו מבין עניני הזמן עניני העולם הזה שהוא תחת שינוי
 הזמן : אחריתו העוה"ב : עולמו אף בעיה"ז : גליו דבריו
 הגלויים בעולם יתקן לעוה"ב : בגדות כ"ל שכל"ל בגדות הלשון בגידה
 ובס"א כתוב כבודת והמובן אחד : ליום מוערך ליום הזאת ויהא
 כספך לתת ממנו לדיקה וגמילות חסד ומחיתך לפרנס עניינים ותורתך :

ללמוד

שער מצות החכם לבנו

לא

ותורהך ליום מועדך • ואמר ירא משיבת הכסיל •
 כאשר תבטח בישיבת הדעתן : ואמר מי שהוא סובל
 חברת הכוזב הוא רע ממנו • והרשע אינו שם על לבו
 מה שידבר : והירא אינו פוקד את דבריו : ואמר מי
 שמשמר עצמו מהכזב מושל בלשונו וימעט המאו •
 ואמר מי שהראה מום בנפשו כבר שכחה כאשר ישבחך
 בני אדם כמה שאין בך דאג ואל תשמח : ואמר מי
 שהתרחק מהחושאי ניצל מהמומים : ואמר טוב רחוק
 נאמן • מקרוב מרמה : ואמר על כל דבר שלטון ואין
 התחבר לנכונה כשאלת העצה • ואל התמדת הזכות
 בדבר כהענקה ואמר מי ישגה ענין עצמו בגלוי ישבחו לו
 בסתר : ואמר כשתראה אדם מספר בך טובה שאין בך •
 אל תבטח בו • וכשתראה שני בני אדם מתחברים
 שלא לשם שמים סופם להתפרד • ואמר דין הכסיל
 שהוא משבח להפך מה שיודע המשובח מעצמו : ואמר
 מי שהיו בו שלשה דברים כבר נשלמה אמונתו כשהוא
 רוצה אין רצונו מוציא אותו אל השקר • וכשהוא כועס
 אין כעסו מוציא אותו מן האמת • וכשהוא יכול אינו

שולח

פירוש

ללמוד לשמור ולעשות : ירא משיבת הכסיל : ואל חנעט בו כאשר חנעט
 בישיבת הדעתן : אינו פוקד את דבריו • של הרשע : כבר שפחה :
 לפסו : דאג • שמלטיגים אופך : שלטון • הכוזב שמסניח : להתחבר
 לנכונה • כלומר אין ראוי להתחבר לדבר נכון כמו שאלת העלם קודם
 הצעס : ואל התמדת הזכות בדברי • שיתמיד הטובה בדבריו ועסקיו :
 בהענקה • שיעניק לעבדיו ולפועליו • וכן לעניים כדין תורה : שגנה ענין
 עצמו • והוא הספך המחפאר במעשיו הטובים : אל תבטח בו • שהוא
 מחלוץ בך : דין הכסיל • דרכו של כסיל שהוא משבח את עלמו וכוח
 הספך מה שיודע המשובח מעלמו בלי שיתפאר עלמו : כשהוא רוצה :

ומבקש

יא

דם עד
 שלשה
 והענוה
 מועצה
 כי מי
 כזב מה
 עליהם
 ע עצמו
 קשות
 ופרו
 ים אינו
 בורא
 שמתקן
 שמתקן
 דגישין
 וסיד
 מחיתך
 מועצה
 יחד
 עוז פני
 מעשיו
 או רשע
 ת שינוי
 דבריו
 גידה
 ויהא
 רתך

שער מצות החכם לבנו

שולח יד במה שאינו שלו: ואמר שני דברים לא יתחברו: הנפש הטוב והכילות: ואמר ששה אין נמלטיין מן הראויה: עשיר שנירש ועשיר שמפחד על ממונו והנומר: וההומד: ומי שמבקש חכמה שאינה ראויה: ומי שמתחבר עם אנשי המוסר מבלעדי מוסר: ואמר שלשה דברים ראוי לחמול עליהם מכל אדם: דעתן שמנהיג משוגע: וצדיק שמושל בו רשע: ונדיב שהוא צריך לנבל: ואמר שאדם תפס את חברו בקהל אמר לו הגיעני כי דברת בגנותי: ואמר לו חברת הרעים מביאה להשוב רע על המזכים: ואמר שלשה אינם נודעים אלא בשלשה דברים: העניו בעת שכועס: והגבור במלחמה: והאזהב בעת הצורך אליו: ואמר על מלך אחד שדרג אחד משריו: ומצא כתוב בתגורתו אם הגורה אמת החריצית שקר ואם הבגד בטבע הבטחון בבלתי אנשי האמונה: עצלה: ואם המות אהב לבני אדם הבטחה בעולם שגעון: ואמר אין ריש ורעב כחריצות ורעבון הנפש ואין עושר כרצון וההסתפקות: ואין שכל כמו ההנרבה: ואין הסידות כיראה: ולא יופי כדעת נוחה:

ואמר

פירוש

ומבקש דבר: יכול לקחת או להגיע לכוס דבר שנירש שנטשה רש דואג תמיד על סכוא חביון: שאינה ראויה: ללומד כמו חכמת יוונית שגזרו עליה: שכינה משוגע: שהמזוגע מנסה סדעתן ומושל עליו: תפס את חברו בקהל: הספיקו בפני קהל עם על סדר בגנותו: וזס פי: הגיעני: כלומר הגיע אלי: הדבר שדברת בגנותי: אם הגורה אמת: כלומר שהגורה מזורה יתברך: או החריצות שאדם משתדל לבטלה על ידי ברסה ממלך בשר ודם שקר וזוא ואינו מועיל כלום: ואם הבגד בטבע: כלומר שהוא מטבע העולם לבגוד איש באישו אס כן הבטחון באנשים עד שלא נבחנו שהם בודאי אנשי אמונה הוא עללה רבה: כחריצות ורעבון הנפש: לקבץ ממון: מחמסם: גזל:

מי

שער מצות החכם לבנו לב

ואמר אל תשיב אל הכסיל בטעותו כי אם תלמדנו
ישנאך : ואמר אני ירא מהמום מי שאינו מוציא עליו
עוור זולתי האלהים: ואמר החל נפישך למנוע המטעותה
ובאשר תמנע תקרא חכם . ותהיה תוכחהך נשמעת
אם תוכיח וישמעו בני אדם דבריך וילמדו ממעשיך :
ואמר כשיתקבצו לאדם היראה והצדק אין מזיק
לו החסרון .

שער פרישות מעולם הזה ואהבת העה"ב

אמר החכם
מזלות העה"ז: על הבורא שאין ממרין אותו כ"א בו ואין
מגיעין מה שיש אצל הבורא כ"א בהנחתו . ואמר אין
מבקשין העולם אלא לעושר ולמנוחה ולכבוד . ומבקש
העולם לא יגיע אליו . והפורש ממנו . יהיה יקר בעיניבת
הבקשה מבני אדם . ועשיר בשמחתו בחלקו ומניח
בגופו להוצאות העולם מלבו ומגיע לבקשתו בלא טורח
ובלא עמל : ואמר אין ראוי לחכם שישמח על רוב
ממון ולא שיתאבל על מעוטו . אבל ראוי לו שישמח
בשכלו ובמה ישקדם ממעשהו הטוב מפני שבטוח

שאינ

פירוש

מי שאינו וכו' הם יתומים ואלמנות: החל נפישך - כלומר התחיל לנהוג נפשך
שימנע עלמו מדברים המצעים אוסח: החסרון - שיש לו מטובת העולם הזה :
שער פרישות מעולם הזה ואהבת העה"ב - מזות
העוה"ז - תמה שמזללים
במעטוני העוה"ז : על הבורא - מביא האדם על רצון הבורא לעבדו :
אוחו - הקב"ה : בו במעטוני עוה"ז : לא יגיע אליו - כי אין אדם מת
וחלי תאוותו בידו : יקר בעיניבת וכו' - שמה שפורש עלמו מהעוה"ז -
אינו בא לדי שאלה ובקשה מבני אדם רק מסתפק במעט שבידו : ומניח
בגופו - שיש לו מרגוע כמה שמוילא דאגת עולם הזה מלבו : ואין נתפס

על

חברוי
שין מן
ינומדי
תחבר
דברים
ישוגע
בל
גני כי
השוב
אלא
ומה
שהרג
אמת
אנשי
מדה
עבון
ל כמו
חה
זה רש
יוונים
חפס
פי
מח
ול ידי
בע
ס פד
יעבון